

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne i zastępującej dyrektywę 2008/99/WE”

[COM(2021) 851 final – 2021/0422 (COD)]

(2022/C 290/23)

Sprawozdawca: **Arnaud SCHWARTZ**

Współsprawozdawczynie: **Ozlem YILDIRIM**

Wniosek o konsultację	Komisja Europejska, 2.5.2022
Podstawa prawna	Art. 83 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Środowiska Naturalnego
Data przyjęcia przez sekcję	8.3.2022
Data przyjęcia na sesji plenarnej	23.3.2022
Sesja plenarna nr	568
Wynik głosowania	
(za/przeciw/wstrzymało się)	215/3/6

1. Wnioski i zalecenia

1.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje wniosek Komisji dotyczący zmiany dyrektywy w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne i zastąpienia dyrektywy 2008/99/WE (dyrektywa w sprawie przestępstw przeciwko środowisku, ang. environmental crimes directive – ECD), ponieważ uwzględnia się w nim główne niedociągnięcia obowiązującej dyrektywy i dąży do rozwiązania problemu wzrostu liczby przestępstw przeciwko środowisku w Europie

1.2. EKES zwraca uwagę, że we wniosku utrzymano dotychczasowy zakres stosowania dyrektywy poprzez wykaz przestępstw i nie zdefiniowano autonomicznego ogólnego przestępstwa polegającego na szkodzeniu środowisku lub stwarzaniu dla niego zagrożenia. EKES uważa, że wykaz przestępstw powinien zostać rozszerzony na jak największą liczbę rodzajów przestępstw, aby uniknąć konieczności ponownej zmiany ECD tuż po jej wejściu w życie oraz aby zapobiec sytuacji, w której określona działalność przestępcza związana ze środowiskiem pozostanie bezkarna.

1.3. EKES dostrzega pilną potrzebę poprawy wdrażania prawa karnego w dziedzinie środowiska w Europie i przyznaje, że ECD zawierająca jaśniejsze przepisy przyczyniłaby się do jego lepszego wdrażania. EKES uważa, że zaproponowane elementy, które należy wziąć pod uwagę przy ocenie, czy szkoda jest znaczna, są niezadowolające, że mogą być potrzebne dalsze wytyczne oraz że odrębna definicja „znacznej szkody” byłaby bardziej przejrzysta.

1.4. EKES z zadowoleniem przyjmuje odniesienie do „ekobójstwa” w motywach. Uważa jednak, że właściwe byłoby włączenie tego terminu do części normatywnej dyrektywy.

1.5. EKES popiera uwzględnienie norm minimalnych dotyczących ustalania górnej granicy kar w przypadku osób fizycznych i górnej granicy sankcji wobec osób prawnych. Uważa jednak, że aby sankcje były faktycznie skuteczne, proporcjonalne i odstraszające, należy znacznie podwyższyć ich próg.

1.6. EKES zachęca Komisję do oceny możliwości rozszerzenia zakresu jurysdykcji Prokuratury Europejskiej na przestępstwa przeciwko środowisku i utworzenia tym samym Zielonej Prokuratury Europejskiej, która byłaby w stanie wspierać walkę z przestępstwami przeciwko środowisku, o których wiadomo, że są powiązane z przestępczością zorganizowaną.

1.7. EKES podkreśla potrzebę wzmocnienia łańcucha egzekwowania i wdrażania europejskiego prawa karnego w dziedzinie środowiska. Ponawia swoje zalecenie zawarte w raporcie informacyjnym NAT/767 „Ocena dyrektywy o przestępstwach przeciwko środowisku”⁽¹⁾, by państwa członkowskie UE powołały wyspecjalizowane siły policyjne i sądy oraz prokuratorów i sędziów wyspecjalizowanych w dziedzinie przestępczości przeciwko środowisku. EKES uważa, że ECD może być skuteczna jedynie w połączeniu z odpowiednimi zasobami i szkoleniami na szczeblu państw członkowskich.

⁽¹⁾ NAT/767 – Ocena dyrektywy o przestępstwach przeciwko środowisku (raport informacyjny).

2. Uwagi ogólne

2.1. Przepęstwa przeciwko środowisku stanowią czwartą kategorię przępstw pod względem dochodowości na świecie i według Eurojustu są coraz częściej popełniane w Unii Europejskiej⁽²⁾. Liczba transgranicznych wyroków skazujących za tego rodzaju przępstwa nie wzrosła znacząco, zwiększył się jednak odsetek przępstw przeciwko środowisku popełnianych w Europie.

2.2. W dniu 15 grudnia 2021 r. Komisja Europejska opublikowała wniosek dotyczący zmiany dyrektywy w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne i zastępienia dyrektywy 2008/99/WE.

2.3. Celem dyrektywy jest zapewnienie wspólnych minimalnych zasad kryminalizacji przępstw przeciwko środowisku przez usunięcie niedociągnięć obowiązującej dyrektywy 2008/99/WE.

2.4. W 2020 r. Komisja opublikowała ocenę dyrektywy 2008/99/WE⁽³⁾. W ocenie tej stwierdzono istotne niedociągnięcia związane z egzekwowaniem przepisów w praktyce, ograniczeniem zakresu stosowania, definicją przępstw, wymiarem sankcji, brakiem jasności terminologii prawnej, brakiem współpracy transgranicznej, systemem odpowiedzialności osób prawnych oraz innymi obszarami dyrektywy.

2.5. Proponowana dyrektywa ma na celu poprawę skuteczności postępowań przygotowawczych i ścigania przępstw przez aktualizację zakresu stosowania dyrektywy oraz wyjaśnienie lub wyeliminowanie niejasnych terminów użytych w definicjach przępstw przeciwko środowisku, zapewnienie skutecznych, odstrasających i proporcjonalnych rodzajów i wymiarów sankcji za przępstwa przeciwko środowisku, wspieranie transgranicznego prowadzenia postępowań przygotowawczych i ścigania przępstw, usprawnienie procesu podejmowania świadomych decyzji w sprawie przępstw przeciwko środowisku dzięki udoskonaleniu gromadzenia i rozpowszechniania danych statystycznych, a także poprawę skuteczności operacyjnej krajowych łańcuchów egzekwowania prawa w celu wsparcia prowadzenia postępowań przygotowawczych, ścigania przępstw i nakładania sankcji.

2.6. Wniosek opiera się na art. 83 ust. 2 TFUE, który – w przeciwieństwie do poprzedniej podstawy prawnej sprzed wejścia w życie Traktatu z Lizbony – w większym stopniu uwzględnia transgraniczny charakter przępstw przeciwko środowisku i przyznaje UE kompetencje do ustanawiania norm minimalnych odnoszących się do określania przępstw oraz kar.

2.7. Celem tego wniosku jest zatem ujednoclenie stosowania prawa karnego jako ostatecznego środka służącego egzekwowaniu całego dorobku prawnego UE w dziedzinie ochrony środowiska, w tym Europejskiego Zielonego Ładu, przy jednoczesnym poszanowaniu celów UE w zakresie zrównoważonego rozwoju, lepszej jakości środowiska i zasady „zanieczyszczający płaci”.

3. Uwagi ogólne

3.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje wniosek Komisji dotyczący zmiany dyrektywy w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne i zastępienia dyrektywy 2008/99/WE, ponieważ uwzględnia się w nim główne niedociągnięcia obowiązującej dyrektywy i dąży do rozwiązania problemu wzrostu liczby przępstw przeciwko środowisku w Europie

3.2. EKES podkreśla rolę Unii Europejskiej jako lidera na arenie międzynarodowej w walce ze zmianą klimatu na świecie i w działaniach na rzecz ochrony środowiska. Jest zdania, że walka z przępczością przeciwko środowisku i zorganizowaną przępczością przeciwko środowisku na szczeblu europejskim to kluczowy element tej roli przywódczej i podkreśla potrzebę zacieśnienia współpracy z krajami sąsiadującymi z UE i innymi państwami trzecimi.

3.3. EKES uważa, że zmiana dyrektywy jest pożądanym krokiem w kierunku rozwiązania problemu wzrostu przępczości przeciwko środowisku i zorganizowanej przępczości przeciwko środowisku w Europie. Docenia decyzję o pełnym zastępieniu starej, dysfunkcjonalnej dyrektywy w sprawie przępstw przeciwko środowisku zamiast wprowadzania do niej zmian.

3.4. EKES dostrzega pilną potrzebę poprawy wdrażania prawa karnego w dziedzinie ochrony środowiska w Europie i przyznaje, że dyrektywa w sprawie przępstw przeciwko środowisku zawierająca jaśniejsze przepisy przyczyni się do lepszego wdrażania. Ponadto zdecydowanie popiera konkretne zobowiązania do wdrażania strategii krajowych, obowiązki sprawozdawcze oraz minimalne wymogi dotyczące zasobów, szkoleń i narzędzi dochodzeniowo-śledczych.

3.5. EKES z zadowoleniem przyjmuje proponowane rozszerzenie zakresu stosowania dyrektywy w sprawie przępstw przeciwko środowisku. Zauważa, że proponowana zmieniona definicja pojęcia „bezprawny” eliminuje główną przyczynę niejednoznaczności, a proponowane znaczne rozszerzenie wykazu przępstw pozwala na znacznie lepszą ochronę dorobku prawnego UE w dziedzinie ochrony środowiska.

⁽²⁾ „Report on Eurojust’s Casework on Environmental Crime” [Sprawozdanie na temat spraw prowadzonych przez Eurojust dotyczących przępstw przeciwko środowisku] – styczeń 2021 r.

⁽³⁾ SWD(2020) 259 final z dnia 28 października 2020 r.

3.6. EKES zwraca uwagę, że we wniosku nie zdefiniowano autonomicznego ogólnego przestępstwa polegającego na uszkodzeniu środowisku lub stwarzaniu dla niego zagrożenia. Mimo znacznego rozszerzenia zakresu zastosowania dyrektywy w sprawie przestępstw przeciwko środowisku we wniosku nadal łączy się ten zakres z zakresem stosowania kilku innych gałęzi prawa oraz z prawem wtórnym UE, co uzależnia go między innymi od prawa administracyjnego i nie zabezpiecza przed dezaktualizacją. EKES zauważa, że proponowany zamknięty wykaz przestępstw może wymagać w przyszłości przeprowadzenia procedur ustawodawczych w celu jego aktualizacji.

3.7. EKES z zadowoleniem przyjmuje odniesienie do ekobójstwa w motywach. Uważa jednak, że właściwe byłoby włączenie tego terminu do części normatywnej dyrektywy. Ponadto podkreśla, że wszelkie odniesienia do ekobójstwa powinny być zgodne ze sformułowaniem zaproponowanym przez Niezależny Zespół Ekspertów ds. Prawnej Definicji Ekobójstwa w czerwcu 2021 r.⁽⁴⁾ EKES zaleca, by pojęcie „ekobójstwo” odnosiło się do bezprawnych lub samowolnych czynów popełnionych z pełną świadomością, że istnieje znaczne prawdopodobieństwo spowodowania przez te czyny poważnych i rozległych albo długotrwałych szkód w środowisku. Z zadowoleniem przyjąłby wymienienie konfliktów zbrojnych w motywach i zauważa, że praktycznie zawsze stanowią one z definicji ekobójstwo. Wyraża jednak ubolewanie, że żaden z proponowanych środków i wyroków nie miał lub nie ma zastosowania w tych przypadkach.

3.8. Komitet przedstawił swoje zalecenia dotyczące zmiany dyrektywy w raporcie informacyjnym NAT/767 pt. „Ocena dyrektywy o przestępstwach przeciwko środowisku”. W świetle opublikowanego wniosku EKES podtrzymuje swoje wcześniejsze zalecenia dotyczące wykorzystania zmiany ECD do wprowadzenia kategorii ogólnego przestępstwa polegającego na stwarzaniu zagrożenia dla środowiska, do nawiązania stałego dialogu między władzami publicznymi a organizacjami społeczeństwa obywatelskiego oraz do rozszerzenia zakresu prawa karnego w dziedzinie środowiska na cyberprzestępczość środowiskową.

3.9. Z wielu przeprowadzonych dochodzeń wynika, że przestępstwa przeciwko środowisku są coraz częściej wykorzystywane do działań korupcyjnych lub są z takimi działaniami związane bądź stanowią przestępstwo źródłowe dla prania pieniędzy. Z uwagi na to, że coraz więcej środków z budżetu UE przeznacza się na zieloną transformację, należy również oczekiwać, że ryzyko wystąpienia tego rodzaju zachowań przestępczych związanych z wdrażaniem wspomnianych funduszy wzrośnie. Chociaż prawdą jest, że gospodarowanie odpadami jest jednym z sektorów wysokiego ryzyka, korupcja, pranie pieniędzy lub nadużycia finansowe mogą występować w wielu innych obszarach wpływających na ochronę środowiska. EKES z zadowoleniem przyjmuje uwzględnienie tych zagrożeń w motywach, ale zwraca uwagę na potrzebę przeznaczenia większych środków na identyfikację tego rodzaju przestępstw i prowadzenie postępowań przygotowawczych w ich sprawie, a także na szkolenie organów ścigania lub na dostęp społeczeństwa obywatelskiego i dziennikarzy do informacji, które mogą uwidaczniać tego rodzaju zachowania.

3.10. W swoim raporcie informacyjnym NAT/824 pt. „Ochrona środowiska jako warunek wstępny poszanowania praw podstawowych”⁽⁵⁾ Komitet podkreślił pilną potrzebę przedstawienia przez UE wniosku dotyczącego dyrektywy w sprawie zrównoważonego ładu korporacyjnego oraz unijnego prawodawstwa przeciw strategicznym powództwom zmierzającym do stłumienia debaty publicznej (powództwa typu SLAPP), by chronić obrońców środowiska, dziennikarzy i sygnalistów. EKES powtarza te zalecenia i z zadowoleniem przyjmuje uwzględnienie przepisu dotyczącego ochrony osób, które zgłaszają przestępstwa przeciwko środowisku lub pomagają w prowadzeniu postępowania przygotowawczego.

3.11. EKES z zadowoleniem przyjmuje harmonizację minimalnych norm w zakresie kar i sankcji, a także rozszerzenie zakresu czynów karalnych na przypadki rażącego niedbalstwa i przestępstwa polegające na stwarzaniu zagrożenia, uwzględnienie okoliczności obciążających i łagodzących oraz odniesienie do dodatkowych kar i sankcji.

3.12. EKES popiera wezwanie Parlamentu zawarte w sprawozdaniu 2020/2027(INI) w sprawie odpowiedzialności przedsiębiorstw za szkody w środowisku i zachęca Komisję do oceny możliwości rozszerzenia zakresu jurysdykcji Prokuratury Europejskiej na przestępstwa przeciwko środowisku i utworzenia tym samym Zielonej Prokuratury Europejskiej, która byłaby w stanie wspierać walkę z przestępstwami przeciwko środowisku, o których wiadomo, że są powiązane z przestępczością zorganizowaną. Ponadto EKES zachęca Komisję do oceny możliwości rozszerzenia mandatu Europejskiego Urzędu ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych, aby umożliwić mu prowadzenie dochodzeń administracyjnych w sprawie przestępstw przeciwko środowisku.

4. Uwagi szczegółowe

4.1. Kary i sankcje

4.1.1. EKES popiera uwzględnienie norm minimalnych dotyczących ustalania górnej granicy kar w przypadku osób fizycznych i górnej granicy sankcji wobec osób prawnych. Ponadto docenia, że uznano potrzebę umożliwienia równoczesnego nakładania grzywien administracyjnych i karnych, a także stosowania zabezpieczenia i konfiskaty,

(4) Fundacja Stop Ecocide, czerwiec 2021 r., Niezależny Zespół Ekspertów ds. Prawnej Definicji Ekobójstwa, „Commentary and Core Text” [Komentarz i tekst główny].

(5) NAT/824 – Ochrona środowiska jako warunek wstępny poszanowania praw podstawowych (raport informacyjny).

z poszanowaniem podstawowej zasady, zgodnie z którą nie można być dwukrotnie ściganym za to samo przestępstwo. EKES uważa jednak, że aby sankcje były faktycznie skuteczne, proporcjonalne i odstrasżające, należy znacznie podwyższyć ich próg. Ustalenie wymiarów sankcji za naruszenie prawa ochrony środowiska na niższym poziomie niż w innych dziedzinach prawa UE, np. w prawie konkurencji, stanowi niewłaściwy sygnał dotyczący znaczenia dorobku prawnego UE w dziedzinie ochrony środowiska, w tym Europejskiego Zielonego Ładu i celów klimatycznych na 2030 r.

4.2. Przepięstwa przeciwko środowisku

4.2.1. EKES popiera wezwanie Parlamentu zawarte w sprawozdaniu 2020/2027(INI) w sprawie odpowiedzialności przedsiębiorstw za szkody w środowisku, aby Komisja oceniła możliwość włączenia przestępiestw przeciwko środowisku do dziesięciu wyczerpujących kategorii przestępiestw objętych art. 83 ust. 1 TFUE ⁽⁶⁾.

4.2.2. EKES z zadowoleniem przyjmuje rozszerzenie wykazu przestępiestw we wniosku dotyczącym dyrektywy w sprawie przestępiestw przeciwko środowisku. W szczególności aprobuje dodanie naruszeń dyrektywy 2011/92/UE w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne.

4.2.3. EKES uważa, że wykaz przestępiestw powinien zostać rozszerzony na jak największą liczbę rodzajów przestępiestw, aby uniknąć konieczności ponownej zmiany ECD tuż po jej wejściu w życie oraz aby zapobiec sytuacji, w której określona działalność przestępcza związana ze środowiskiem pozostanie bezkarna. Zachęca współprawodawców do zaproponowania wszelkich rozszerzeń wykazu czynów, które stanowią przestępiestwo, o ile są bezprawne i zostały popełnione umyślnie lub są skutkiem rażącego niedbalstwa.

4.3. Definicja znacznej szkody

4.3.1. Biorąc pod uwagę, że niejednoznaczność terminu „znaczna szkoda” w starej dyrektywie w sprawie przestępiestw przeciwko środowisku uznano za główną przeszkodę utrudniającą skuteczne prowadzenie postępowań przygotowawczych i ściganie przestępiestw, EKES uważa, że zaproponowane elementy, które należy wziąć pod uwagę przy ocenie, czy szkoda jest znaczna, są niezadowalające, że mogą być potrzebne dalsze wytyczne oraz że odrębna definicja „znacznej szkody” byłaby bardziej przejrzysta. Mogłoby to w znacznym stopniu przyczynić się do tak bardzo potrzebnej pełnej wewnętrznej harmonizacji definicji, parametrów i sposobów rozumienia pojęć w ramach ECD.

4.4. Odpowiedzialność karna osób prawnych

4.4.1. EKES uznaje, że uregulowania dotyczące odpowiedzialności spółek i jednostek dominujących różnią się znacznie w poszczególnych systemach prawnych państw członkowskich, niemniej ubolewa, że we wniosku Komisji nie dokonano przeglądu pierwotnego sformułowania dotyczącego odpowiedzialności osób prawnych, aby dążyć do większej harmonizacji.

4.4.2. EKES podkreśla uwagi Parlamentu zawarte w sprawozdaniu 2020/2027(INI) w sprawie odpowiedzialności przedsiębiorstw za szkody w środowisku, w którym stwierdzono, że zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci” przedsiębiorstwa powinny ponosić pełne koszty wyrządzanych bezpośrednio szkód w środowisku. Celem jest zachęcenie ich do internalizacji ekologicznych efektów zewnętrznych i unikania eksternalizacji kosztów.

4.4.3. EKES jest zaniepokojony wyraźnym wyłączeniem odpowiedzialności władz państwowych i uważa, że nie powinno być przeszkód w ściganiu sprawców przestępiestw przeciwko środowisku, zwłaszcza gdy zezwolenia i licencje uzyskuje się dzięki korupcji władz publicznych.

4.5. Interakcje ze społeczeństwem

4.5.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje uwzględnienie przepisu dotyczącego ochrony sygnalistów i osób, które zgłaszają przestępiestwa przeciwko środowisku lub pomagają w prowadzeniu postępowania przygotowawczego. Komitet podkreśla rolę, jaką odgrywają organizacje społeczeństwa obywatelskiego i opinia publiczna w wykrywaniu i zgłaszaniu przestępiestw przeciwko środowisku, a także zwraca uwagę na potrzebę wzmocnienia przez władze publiczne ochrony obrońców i obrońców środowiska i dialogu z nimi. Komitet podkreśla, że ochrona przyznana osobom, które zgłaszają przestępiestwa przeciwko środowisku lub pomagają w prowadzeniu postępowania przygotowawczego, powinna obejmować osoby fizyczne i prawne.

⁽⁶⁾ Sprawozdanie Parlamentu 2020/2027 (INI).

4.5.2. EKES popiera zwrócenie uwagi we wniosku na ochronę osób zgłaszających przestępstwa przeciwko środowisku lub pomagających w prowadzeniu postępowania przygotowawczego. Jednak w ostatnich latach nie tylko sygnaliści, ale również osoby działające na rzecz ochrony środowiska i dziennikarze śledczy informujący o przestępstwach przeciwko środowisku byli ofiarami poważnych nacisków, a nawet przemocy. W związku z tym EKES wzywa Komisję Europejską do dopilnowania, by we wszystkich państwach członkowskich wprowadzono odpowiednią ochronę sygnalistów, a także tych osób, które mogą im pomóc w upublicznianiu relacji, np. aktywistów lub dziennikarzy.

4.5.3. EKES z zadowoleniem przyjmuje uznanie prawa członków zainteresowanej społeczności do udziału w postępowaniu. Podkreśla znaczenie stosowania i dokonywania wykładni tego prawa w świetle art. 2 ust. 5 konwencji z Aarhus⁽⁷⁾. Ponadto, ponieważ środowisko naturalne nie może się bronić ani reprezentować przed sądem, EKES podkreśla znaczenie zapewnienia odpowiedniego publicznego dostępu do wymiaru sprawiedliwości zgodnie z art. 9 ust. 3 konwencji z Aarhus.

4.5.4. EKES zachęca instytucje europejskie i państwa członkowskie, aby również zwiększyły wsparcie dla obrońców środowiska poza Unią Europejską, za pośrednictwem kanałów dyplomatycznych, Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ (EKG ONZ) i społeczeństwa obywatelskiego.

4.5.5. EKES zaleca włączenie społeczeństwa obywatelskiego we wdrażanie nowej dyrektywy w sprawie przestępstw przeciwko środowisku.

4.5.6. EKES powtarza, że „łańcuch egzekwowania prawa” stanowi jedynie drugą połowę całego „łańcucha dostaw” dotyczącego zjawiska przestępczości przeciwko środowisku i jego traktowania (zob. offences committed-discovered-reported-prosecuted-sanctioned). Badania przeprowadzone przed wydaniem raportu informacyjnego NAT/767 EKES-u wykazały, że istnieją ogromne luki kaskadowe w pierwszej połowie łańcucha, głównie z powodu zróżnicowanej wiedzy społeczeństwa na temat przestępstw przeciwko środowisku i ich niejednorodnego postrzegania. Przedstawienie problemu całemu społeczeństwu i zwiększenie świadomości ludzi ma zasadnicze znaczenie dla rozwoju odpowiedzialności społecznej, której brak podważa skuteczność łańcucha egzekwowania prawa. Tam, gdzie niezbędny jest wkład społeczeństwa obywatelskiego, konieczne są szkolenia i komunikacja społeczna.

4.6. Łańcuch egzekwowania prawa

4.6.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje przepisy dotyczące zapobiegania, zasobów, szkoleń, narzędzi dochodzeniowo-śledczych, współpracy transgranicznej i strategii krajowych. Ponawia swoje zalecenie zawarte w raporcie informacyjnym NAT/767, by państwa członkowskie UE powołały wyspecjalizowane siły policyjne i sądy oraz prokuratorów i sędziów wyspecjalizowanych w dziedzinie przestępczości przeciwko środowisku. Jak stwierdzono podczas oceny obowiązującej dyrektywy w sprawie przestępstw przeciwko środowisku, w konsultacjach z zainteresowanymi stronami oraz w opiniach środowiska akademickiego, niski poziom wiedzy specjalistycznej i zasobów dostępnych do zwalczania przestępczości przeciwko środowisku i zorganizowanej przestępczości przeciwko środowisku w państwach członkowskich stanowi poważną przeszkodę w wykrywaniu i ściganiu przestępstw oraz egzekwowaniu prawa. EKES uważa, że ECD może być skuteczna jedynie w połączeniu z odpowiednimi zasobami i szkoleniami na szczeblu państw członkowskich. Sądzi, że proponowane strategie krajowe przewidziane w tej dyrektywie są pierwszym pozytywnym krokiem we właściwym kierunku.

4.6.2. EKES uważa, że włączenie informacji dotyczących środowiska, w tym popełniania przestępstw przez osoby prawne, do niefinansowej części sprawozdania rocznego firm może być ważnym elementem społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw.

4.7. Szkolenie i edukacja

4.7.1. EKES podkreśla, że potrzeba edukacji obejmuje zarówno szkolenia dla urzędników krajowych, jak i zwiększanie świadomości społeczeństwa. Z zadowoleniem przyjmuje komunikat Komisji w sprawie wzmocnienia zwalczania przestępstw przeciwko środowisku i wzywa Komisję do dalszego wspierania państw członkowskich przez tworzenie sieci zawodowych, opracowywanie nowych narzędzi wykrywania przestępstw i egzekwowania prawa oraz przegląd programów szkoleniowych dla sędziów i prokuratorów. EKES uważa jednak, że programy szkoleniowe i edukacyjne nie powinny dotyczyć wyłącznie zaangażowania urzędniczek i urzędników krajowych w łańcuchu egzekwowania prawa, lecz powinny zostać rozszerzone na szersze grono odbiorców.

4.8. Przekazywanie danych i statystyk kryminalnych

4.8.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje przewidywane obowiązki w zakresie gromadzenia danych i sprawozdawczości. Zwraca jednak uwagę na sprawozdanie Eurojustu, w którym zauważono i wykazano, że brak powszechnie przyjętej definicji przestępstwa przeciwko środowisku stanowi wyzwanie dla gromadzenia istotnych danych i statystyk kryminalnych⁽⁸⁾.

(7) Europejska Komisja Gospodarcza ONZ (EKG ONZ), Konwencja o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska.

(8) „Report on Eurojust’s Casework on Environmental Crime” [Sprawozdanie na temat spraw prowadzonych przez Eurojust dotyczących przestępstw przeciwko środowisku] – styczeń 2021 r.

4.8.2. EKES z zadowoleniem przyjmuje zobowiązanie Komisji do opracowywania co dwa lata sprawozdania na temat danych przekazywanych przez państwa członkowskie i zwraca uwagę, że roczne krajowe statystyki kryminalne powinny być wykorzystywane w przeprowadzonym co dwa lata przeglądzie wdrażania polityki ochrony środowiska i powinny go uzupełniać.

5. Transpozycja i wdrożenie finansowe

5.1. Przepięstwa przeciwko środowisku szkodzą przede wszystkim środowisku i zdrowiu, lecz także zakłócają konkurencję i obieg zamknięty, uszczuplają zasoby publiczne poprzez eksternalizację kosztów przywrócenia stanu poprzedniego i działań zaradczych oraz uderzają w kieszenie podatników poprzez obchodzenie zasady „zanieczyszczający płaci”. Bez odpowiedniego egzekwowania prawa i nakładania sankcji za szkody wyrządzone w środowisku, między innymi poprzez prawo karne, przepięstwa przeciwko środowisku podważają skuteczność całego Europejskiego Zielonego Ładu. EKES uważa zatem, że zasoby niezbędne do transpozycji i wdrożenia dyrektywy w sprawie przestępstw przeciwko środowisku zostaną zrównoważone jej pozytywnym wpływem na zasoby publiczne UE i państw członkowskich.

6. Regionalność i zasada pomocniczości

6.1. EKES zauważa, że źródła niezgodności z przepisami w dziedzinie ochrony środowiska mają praktycznie zawsze charakter lokalny/gminny lub regionalny/subregionalny, nawet jeśli wpływ tych niezgodności może być rozległy, np. źródła zanieczyszczeń są nie tylko specyficzne, intensywne lub rozproszone, ale także addytywne i kumulacyjne.

6.2. Należy wzmocnić etapy wykrywania i zgłaszania, a także zastosować podejście ukierunkowane na konkretne miejsce. To wyzwanie regionalne wymaga przydzielenia wyposażenia technicznego, zasobów ludzkich i umiejętności, odpowiedzialności służbowej, budżetu i finansowania, które powinny je odzwierciedlać.

Bruksela, dnia 23 marca 2022 r.

Christa SCHWENG
Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
